

kolege svećenike, iznosi njihove radosti i žalosti, probleme i uspjehe, nevolje i postignuća, napose u vrijeme rata, ali i komunističke vlasti u Jugoslaviji. Ovaj dio završava župnim inventarom, koji je urađen vrlo kreativno u vidu ilustracija dotičnih sakralnih predmeta i liturgijske odjeće.

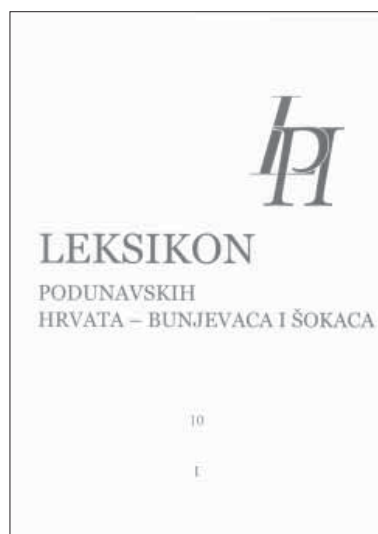
Šesti dio Kljajićeve monografije govori o Školskim sestrama franjevkama i njihovom plodnom djelovanju u župi Surčin od 1958. do 1990. godine. Autor je građu u ovom dijelu predstavio na interesantan način, a sadržaj dobro upotpunjuje pastoralnu sliku surčinske župe, kao i ovog dijela Srijema. Osobito su upečatljivi dijelovi *Kronike sestrišne hiše* koje autor na nekoliko mjesta izravno navodi. Sedmo poglavlje donosi *Običajnik surčinske župe*, i to na način kako ga je još sudio jedan od prvih župnih upravitelja don Ante Makjanić. Ovdje se može vidjeti kako su surčinski katolici slavili pojedine blagdane i vremena liturgijske godine te kako se odvijao vjerski život i to ne samo u crkvi, nego i u obiteljima. Veoma su lijepi božićni običaji, kao na primjer „betlemaši“ i „dedaci“. Objavljivanjem i ovih etnografskih sadržaja knjiga dodatno dobiva na vrijednosti. Na koncu, osmo poglavlje donosi nekoliko priloga: završnu riječ autora, bibliografske podatke, pojmovnik, biografiju autora te ilustrativne priloge.

Ovim Kljajićevim djelom značajno je obogaćena crkvena povijest Srijema, djelomice i njegova opća povijest. Također, ovom je knjigom još jedno srijemsko mjesto u kojima žive Hrvati dobilo svoju povijesnu monografiju, u čemu je posljednjih godina, osim Kljajića, uvelike pridonio i svećenik Antun Dević. Od-

luka da se objavi djelo o mjesnoj crkvenoj povijesti Surčina uz opširniji i dulji uvod u kojemu se sustavno i kronološki prikazuje povijest Srijema i tamošnje Crkve može biti od velike pomoći strpljivom i pažljivom čitatelju, budući da se tako mogu obnoviti i proširiti znanja iz lokalne povijesti. Još jedna pozitivna stvar u ovoj monografiji jest ta što je autor dijelovima o Srpskoj pravoslavnoj crkvi u Surčinu i okolici pokazao jedan bratski i prijateljski osjećaj za druge kršćane i za suživot s njima.

Dominik Deman

Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, sv. X. (I), ur. Slaven Bačić, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica, 2010., 109 str.

Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice objavilo je i 10. svezak *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, vjerojatno najvrjedniji znanstveni projekt koji Hrvati u Vojvodini realizira-

ju. U ovome svesku koji obuhvaća slovo I, na 109 stranica obrađeno je ukupno 90 natuknica – od pseudonima Tome Gerarda Stantića „I+M“ pa do *Izložbe subotičkih bunjevačkih slikara*. Natuknice prate 62 ilustracije te 7 uputnica. U izradi 10. sveska *Leksikona* sudjelovalo je ukupno 43 autora iz Vojvodine, zatim Hrvatske te Mađarske.

U ovom svesku *Leksikona* od 90 natuknica, najviše je biografskih, čak 61. Obrađeno je više životopisa značajnih osoba iz prošlosti i sadašnjosti bačkih Hrvata među kojima su nadbiskup *Josip Ikotić*, učitelj *Matija Išpanović*, kačmarski mučenik *Pajo Išpanović*, redatelj *Branko Ištvančić*, somborski gimnastičar *Ivan Ivančević*, leksikografinja *Jasna Ivančić rođ. Kulešević*, nogometaš *Zvonko Ivezić*, političari *Ivan* i *Mirko Ivković*, *Ivandečić*, glazbenik *Mika Ivošev* i dr. Osim biografski natuknica, opisane su plemićke porodice *Ivanić* i *Ivanković*, toponimi (*Ivanković* kraj Lemeša, *Ivanovo Selo*), nekoliko povijesnih društava (međuratne udruge istarskih emigranata iz Subotice i Novoga Sada). Zanimljivo je da je u svesku obrađeno više općih natuknica (*Identitet*, *Interkulturalizam*, *Izbori* itd.), kao i makropedijske natuknice (*Istra*, *Isusovci*) te nekoliko etnografskih (*Igrač*, *Igrala bi dere*, *Ivanje*).

Iako se *Leksikon* radi u neprofesionalnim uvjetima, bez institucionalnog zaleđa, zadivljuje i u ovom svesku, što je samo potvrda već postojećeg načina rada u prethodnim svescima, pristup i način oblikovanja leksikografske jedinice. Istina, deseti svezak ima autore s iskustvom u istraživačkoj metodologiji (R. Skenderović, M. Bara, P. Vuković, S. Bačić, Ž. Mandić, T. Žigmanov), te stoga ne čudi u *Leksikonu* zastupljenost

vrlo iscrpnih članaka o općim temama. Jedna od najopsežnije obrađenih natuknica je *Istra* (N. Ušumović i M. Bara) koja zauzima 14 stranica (28 stupaca) i, iako se na prvi pogled ne vidi veza s podunavskim Hrvatima, ona je iscrpno obrađena povijesno, s ukazima na značenje Istre za podunavske Hrvate i izravne poveznice s Podunavljem. Autori ističu naklonost jednog, nezanemarivog dijela stanovništva Istre i Vojvodine prema nadnacionalnomu (jugoslavenstvu), regionalnomu (istrijanstvo i vojvođansko „autonomaštvo“), odnosno etničkomu identitetu (u Bunjevaca) nasuprot nacionalnomu (hrvatskomu, odnosno srpskomu) identificiranju. Dodajmo tomu kako autori opisuju i suradnju na kulturnom planu od preporoditeljskoga XIX. stoljeća do suvremenoga doba. Natuknice opće tematike, kao što su: *Identitet* (T. Žigmanov), *Ikavica* (P. Vuković), *Iliri* (P. Vuković), *Ilirski pokret* (R. Skenderović), *Isusovci* (Ž. Mandić), *Izbori* (S. Bačić i Ž. Mandić), imaju posebnu vrijednost za podunavske Hrvate. One, naime, osim što u svojim uvodnim pojašnjenjima obrađuju pojmove prisutne i u javnosti već dostupnim leksikonima, povezuju pojam s bačkim Hrvatima, smještaju ih povijesno i kulturološki u korpus jedinstvene hrvatske povijesti, uvijek s ukazima na ishode određenih povijesnih procesa u bunjevačko-šokačkoj populaciji. Ponegdje se može osjetiti i kvalitativna ocjena određenih nastojanja, poput pojave velikoga broja leksikografski ne uvijek uzorno izrađenih rječnika mjesnih ikavskih varijeteta (*Ikavica*).

Natuknice su u 10. svesku, kao i u prijašnjima, opremljene primjerenim bibliografskim aparatom (literatura,

izvori), važnije natuknice su ilustrirane fotografijom ili kartom – pri čemu je važno istaknuti kako se u ovome vidi kvalitativni napredak uredništva *Leksikona* koje iscrpno navodi literaturu i pomno bira fotografije i geografske karte. S obzirom na nedovoljno istraženu povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata, na (ne)dostupnost podataka i literature, vremenska dinamika tiskanja *Leksikona* je nešto sporija od očekivane i željene. Upravo radi ustrajnog, usamljenog i velikog truda svih suradnika na izradi *Leksikona*, napose Uredništva, treba s ponosom gledati ovaj jedinstven bibliografski pothvat.

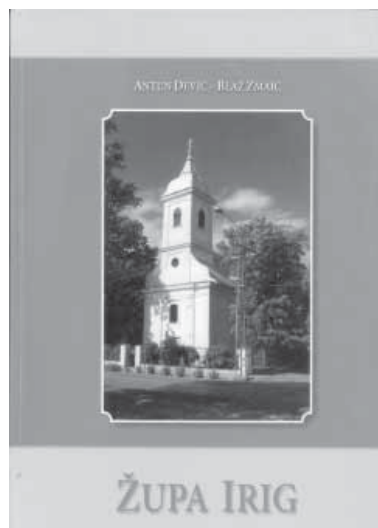
Projekt *Leksikona* ima značajnu potporu javnosti, što je rezultat velikog broja predstavljanja (47); od 2004. do 2011. godine Hrvatsko akademsko društvo priredilo je predstavljanja na širokom prostoru Vojvodine (Subotica, Tavankut, Đurđin, Žednik, Bikovo, Mala Bosna, Sombor, Lemeš, Bereg, Sonta, Bač, Plavna, Vajska, Petrovaradin) u Republici Hrvatskoj (Zagreb, Osijek, Vukovar, Vinkovci), Republici Mađarskoj (Segedin, Pečuh, Santovo) i u Bosni i Hercegovini (Sarajevo).

Potporu izlasku ovoga sveska *Leksikona* pružili su Ministarstvo kulture Republike Srbije, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici, JKP Suboticaplin iz Subotice te Samostalni sindikat radnika u komunalnim i srodnim djelatnostima Hrvatske.

Katarina Čeliković

Antun Dević, Blaž Zmaić, *Župa Irig*, Vlastita naklada, Irig 2010., 416 str.

Ovo monografsko djelo o iriškoj župi posljedica je zajedničkoga višegodišnjeg istraživačkog rada dvojice svećenika Antuna Devića i Blaža Zmaića, koji su službovali ili službuju na prostorima Srijema. Knjiga je podijeljena u devet poglavlja, a informativno zanimljiv i bogat sadržaj o povijesti i sadašnjosti župe Svih svetih izlaže se uz brojne prateće ilustracije, ponajviše fotografije.

U uvodnom dijelu autori prikazuju povijest današnje Srijemske biskupije – u kratkoj retrospektivi daju osnovne informacije o jednoj od najslavnijih biskupija ranog kršćanstva. Ona je 1776. pripojena Bosansko-đakovačkoj biskupiji, a raspad bivše Jugoslavije uvjetovao je i promjene – papa Benedikt XVI. je 18. lipnja 2008. ponovno uspostavio Srijemsku biskupiju. Ona sada obuhvaća teritorij između Dunava i Save na istoku, sjeveru i jugu, a na zapadu je ona granica koja odvaja Republiku Hr-